

דבר יושבת-ראש הוועדה חברת הכנסת זהבה גלאון

ועדת החקירה הפרלמנטרית לסחר בנשים הוקמה על-ידי מתוך הרצון להפנות את הזרקור אל סחר העבדים המודרני המתקיים במדינת ישראל, ומתוך הצורך הדחוף להיאבק במה שנחשב בעיני אחד המקרים הקשים והקיצוניים ביותר של פגיעה בזכותן של נשים לחירות.

כל סוגי האלימות המופעלים נגד נשים בשל היותן נשים פוגעים ישירות בחירותן לנהל את חייהן כרצונן ולממש את האוטונומיה שלהן. אבל סחר בנשים ועבדות מינית הם המקרים הקשים ביותר של אלימות.

הציבור בישראל התוודע לתופעת הסחר בנשים, בעיקר דרך כתבות באמצעי התקשורת, שלו על-פי-רוב בתצלומים של נשים ונערות עירומות למחצה. מדי פעם ראו על מרקע הטלוויזיה מרדף אחר הנשים במדבר על גבול ישראל-מצרים, ואנשי צבא רודפים אחריהן ומנסים לתפוס אותן. עד שנת 2000 לא הותירו הדיווחים על תופעה זו בכלי-התקשורת רושם רב, לא אצל הצופים ולא אצל הרשויות. אלה אף גילו בורות ביחס אליה ודעות קדומות. מבחינתם מדובר היה בנשים נוכריות, רוסיות, שהגיעו לישראל לצורך עיסוק בזנות, מה שאיפשר התעלמות גמורה מהתופעה.

כשהקמתי את ועדת החקירה הפרלמנטרית לסחר בנשים, שחברים בה חברי כנסת מכל קצות הקשת הפוליטית - ימין ושמאל, דתיים וחילונים - המטרה שלי היתה למפות את ממדי התופעה ולהביא לכך, שגם קובעי המדיניות וגם הציבור בישראל יתוודעו לא רק לסיפורים הקשים של הדמויות שהופיעו על המרקע, אלא לנתונים שלא ייאמנו - נתונים על ממדיו ואופיו הברוטלי של הסחר המודרני בבני-אדם בעידן הגלובליזציה – וכן שיבינו, שממש בחצר הקדמית של החברה הישראלית מתקיימת עבדות מינית, ושחובה עלינו לפעול למיגורה.

קשה למצוא מלים לתיאור התופעה. מלים אינן חזקות דיין לתאר את גודל הזוועה, כפי שחברי לוועדה ואני התוודענו למקצתה, בשנות פעילותנו.

מסקר מקיף שעשינו ושבחן, לראשונה בישראל, את עמדות הציבור בנושא הסחר בנשים ואת המודעות לקשר שבינו לבין הפרת זכויות אדם, התברר שהסחר בנשים כמעט שאינו מתקשר בתודעת הציבור להפרה של זכויות האדם. בקרב הציבור, ובעיקר בקרב הגברים, רווחה עמדה סלחנית כלפי לקוחות הסחר בנשים. תופעה זו נתפסה כחלק מסוגיית הזרים במדינת ישראל, ולכן נותרה רחוקה מתודעת הציבור.

ממצאי הסקר זעזעו אותי, שכן הם העידו יותר מכול על העיוורון של הציבור הישראלי בכל הנוגע לזכויות אדם, לכבוד האדם, ובכלל זה לכבודן ולחירותן של נשים. לא מצאתי הבנה לרעיון שעבורי ועבור חברי חברי הכנסת הוא בבחינת מובן מאליו, שהשעבוד לזנות הופך את האשה לאובייקט, גורם לדה-הומניזציה שלה, הופך אותה מיצור אנושי, בן-אדם, לחפץ סחיר בשוק, שנמדד בשווי כספי.

ניצול הנשים העוסקות בזנות שולל מהן את הזכות לכבוד, לשוויון ולרווחה פיזית ונפשית, אך הפגיעה אינה מצטמצמת רק בהן, שהן כמובן הנפגעות המיידיות והישירות. באותן חברות שבהן מתרחשת תופעה זו של סחר בנשים כמוצרים לצריכה מינית רק בשל היותן נשים, יש בכך השלכה על כלל ציבור הנשים, שכן המסר המובלע הוא שנשים ניתנות לקנייה, והדבר מקבע ומחזק את מעמדן הנחות בחברה.

כמי שנאבקת על הגנתן ועל קידום מעמדן של נשים בישראל, אני מאמינה שמדינת ישראל תוכל להתייחס לעצמה כאל מדינה דמוקרטית מתוקנת, השומרת על עקרון כבוד האדם וחירותו, רק אם תופנם העובדה שהסחר בנשים הוא בעיה חברתית קשה וחמורה, שיש לעשות הכול על מנת למגרה.

היום אני יכולה לומר בבירור, כי אין ספק שבמהלך השנים חלה התקדמות במאבקה של מדינת ישראל בסחר בבני-אדם.

אנו, חברי הוועדה, שמנו לנו למטרה לשמש כלב השמירה של הרשויות, וחייבנו את המדינה לפעול על-פי אמות המידה שהותוו במסמכים של הקהילייה הבין-לאומית. לאחר פעילות ארוכה ומאומצת, שבה התרענו גם על הענישה המקילה ועל רפיסות הפעולה של רשויות אכיפת החוק, שינו המשטרה ובתי-המשפט את גישתם לתופעה.

כיום מתייחסים לנשים כאל קורבנות עבירה, כמי שזכויות האדם שלהן מופרות, ולסוחרים שמסרסרים בגופן של הנשים, מתייחסים בחומרה רבה יותר.

עם זאת, עדיין יש צורך להמשיך ללחוץ על רשויות אכיפת החוק שיעצרו עבריינים, שיסגרו בתי-בושת, שיחמירו בענישה ושייתנו קדימה בבתי-המשפט לתיקים העוסקים בסחר בנשים.

מתוך הבנה שהמאבק בסחר בבני-אדם מצריך שיתוף פעולה בין כל חלקי החברה, מצאתי לנכון להביא לחיבור, במסגרת עבודת ועדת החקירה הפרלמנטרית, בין נציגי ממשלה וכנסת לבין נציגי ארגוני זכויות אדם לא-ממשלתיים, המרימים תרומה חשובה ביותר למאבק בסחר בבני-אדם בכלל, ובסחר בנשים בפרט.

לא הייתי מצליחה לפעול, להיאבק ולקדם חקיקה, בלא עזרתם ופעילותם של חברי הכנסת בוועדה, שגילו מחויבות למאבק הבלתי-מתפשר בסחר בבני-אדם, ושעצתם ותמיכתם, בגיבוי של יושב-ראש הכנסת, הביאה אותנו להישגים משמעותיים ביותר, וכל זאת תחת ניהולה המסור, המקצועי והמיומן של מנהלת הוועדה, הגב' סיגלית עדרי, ובליוויה המקצועי, השוטף, המקיף והבוהן לעומק של היועצת המשפטית לוועדה, עו"ד מיכל לוצקי.

החוקים ששקדנו עליהם כה רבות, אסור להם שיישארו בבחינת אות מתה בספר החוקים. אני עוקבת אחר יישום ההמלצות שהמלצנו ואחר יישום החוקים המתקדמים ביותר שחוקקנו. רק יישום המלא, בשיתוף פעולה של כל המשתתפים במאבק למיגור הסחר בבני-אדם, רשויות החוק וארגונים חוץ-ממשלתיים, יביא לשינוי מדיניות ממשי ולשיפור במצב זכויות האדם בישראל.

שינוי זה יוביל את מדינת ישראל גם למקום שאליו היא שואפת להגיע בדוח האמריקני לשנת 2005 – אל קבוצת המדינות הפועלות למיגור הסחר בנשים ולשיקום קורבנותיו.